

Akademické materiály a ich publikovanie

Príručka pre výskumníkov

Podporujeme výskumné aktivity na Slovensku/
Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov EÚ

KONTAKTNÉ ÚDAJE

Centrum vedecko-technických informácií Slovenskej republiky
Centrum transferu technológií pri CVTI SR

Lamačská cesta 8/A
811 04 Bratislava I
Slovenská republika
nptt.cvtisr.sk

Táto príručka bola pripravená na základe ideového návrhu p. Cliva Rowlanda, hlavného manažéra University of Manchester I3, spol. s r.o. a p. Janety Knowlesovej ako partnerky v súčasnosti HGF LLP.

UMIP (www.umip.com) je divíziou University of Manchester I3, spol. s r. o.

CVTI SR vyjadruje svoje úprimné poďakovanie za možnosť použiť originálny materiál.

This guide is based on an idea by Mr Clive Rowland, CEO,
The University of Manchester I3 Limited and Ms Janet Knowles,
Partner, now of HGF LLP. www.umi3.com
SCSTI expresses its gratitude for granting permission to use the original document.

© Centrum vedecko-technických informácií SR, Bratislava 2014
Akademické materiály a publikovanie. Príručka pre výskumníkov.
1. vydanie, 44 strán. Vydalo CVTI SR v roku 2014.

*Táto príručka bola spracovaná v rámci národného projektu s názvom
Národná infraštruktúra pre podporu transferu technológií na Slovensku - NITT SK*

Obsah

Úvod	5
<hr/>	
Časť 1	
Typy akademických materiálov	6
<hr/>	
Časť 2	
Duševné vlastníctvo („DV“)	8
<hr/>	
Časť 3	
Práva duševného vlastníctva	17
<hr/>	
Časť 4	
Publikovanie	18
<hr/>	
Časť 5	
Súhlas na používanie diel iných autorov	28
<hr/>	
Časť 6	
Ochrana duševného vlastníctva	34
<hr/>	
Časť 7	
On-line predaj	36
<hr/>	
Časť 8	
Pravidlá o nakladaní s duševným vlastníctvom (smernice)	39
<hr/>	
Časť 9	
Užitočné stránky	40

Úvod

Hoci sa táto príručka volá „Príručka pre výskumníkov“, môžu ju využiť všetci, ktorí pôsobia v akademickom prostredí, no nepatria priamo k výskumníkom v pravom slova zmysle, ako napríklad pedagogickí pracovníci a tvorcovia politík v oblasti vzdelávania.

V priebehu svojej kariéry sa budete podieľať na tvorbe a/alebo používaní akademických materiálov a budete sa snažiť zverejniť výsledky svojho výskumu. Počas toho budete vytvárať a rozvíjať DV, ktoré možno chrániť prostredníctvom autorského zákona, pričom môžete využívať aj DV patriace tretím stranám. Tiež Vás môžu požiadať o to, aby ste obmedzili svoje práva k vytvorenému dielu s cieľom, či už použitia materiálu treťou stranou v rámci iného výskumného projektu alebo aj s cieľom obchodného použitia.

Existuje celý rad zásadných otázok, ktoré je pri zapájaní sa do takýchto aktivít potrebné brať do úvahy. Vytváranie akademických materiálov sa môže zdať jednoduchou úlohou, avšak ich ochrana alebo preverenie si toho, že nepoužívate DV tretej osoby nezákonne, môže byť oveľa náročnejšie. Podobne môže byť mínovým poľom aj oblasť publikovania, pokiaľ nemáte potrebné znalosti, ako ním úspešne prejsť.

Táto príručka si kladie za cieľ poskytnúť vám niekoľko užitočných tipov, ako aj prehľad kľúčových otázok, ktoré by bolo potrebné zvážiť pri spracovaní a využívaní akademických materiálov alebo pri skúmaní možností ich publikovania. Táto príručka vysvetľuje najmä:

- Akým spôsobom je možné chrániť akademické materiály;
- Ktoré kľúčové otázky by ste mali brať do úvahy pri skúmaní možností publikovania;
- Ako získať súhlas na použitie DV iných osôb;
- Aké skutočnosti by ste mali brať do úvahy pri používaní a obchodnom využití akademických materiálov alebo pri publikovaní.

Z právneho hľadiska akékoľvek DV, ktoré vytvoríte, takmer určite patrí vašej akademickej alebo vedeckovýskumnej inštitúcii (ďalej iba „inštitúcia“), hoci existujú obmedzenia, kedy to neplatí; aj to bude vysvetlené v tejto príručke. Vy, vaša inštitúcia a centrum transferu technológií pri nej zriadené (ďalej iba „CTT“) však budete spravidla konať ako jeden celok. Vaše CTT vám v týchto otázkach bližšie poradí, túto príručku však môžete mať kedykoľvek k dispozícii.

Pamätajte si, že toto je len príručka, ktorá nie je náhradou za nezávislé odborné poradenstvo.

Príručku si pôvodne objednal a vytvoril pán Clive Rowland, výkonný riaditeľ University of Manchester I3 Limited, a pani Janeta Knowlesová, partnerka, HGF LLP.

Čo sú „akademické materiály“? Toto slovné spojenie, ako aj „učebné a vzdelávacie materiály“, sa na univerzitách a iných vedeckovýskumných inštitúciách bežne používa na označenie materiálov, ktoré môžete vytvoriť v rámci alebo v mene vašej inštitúcie, a to na všeobecné využitie pre študentov.

Tieto materiály nemusia byť v písomnej forme. V súčasnej dobe inštitúcie vo veľkej miere využívajú na výučbu sofistikované e-learningové nástroje, vrátane DVD, počítačových programov, virtuálneho výučbového prostredia (VVP) a zvukových záznamov. Tabuľka č.1 uvádza niekoľko príkladov akademických materiálov.

Tabuľka č. 1

	Akékoľvek materiály súvisiace s kurzom (napr. snímky, poznámky alebo akékoľvek audiovizuálne materiály), ktoré ste v rámci vzdelávacích modulov pripravili pre študentov vo vašej inštitúcii.
	Akékoľvek skúšobné otázky, ktoré ste pripravili pre študentov vo vašej inštitúcii.
	Akýkoľvek prístroj slúžiaci na praktickú ukážku pokusu, ktorý ste navrhli.
	Akékoľvek videá natočené v rámci modulu kurzu, ktorý vyučujete. Ak ste video nahrali na DVD, bolo by toto DVD samostatným výučbovým a vzdelávacím nástrojom.
	Akýkoľvek počítačový program, ktorý umožní študentom prístup k vzdelávacím materiálom v ich študijnom odbore (VVP).

Počas vašej práce nastanú situácie, keď vytvoríte materiály, ktoré nebudú určené priamo študentom vašej inštitúcie. Takéto materiály, ako napríklad diplomová alebo dizertačná práca, ktorú ste napísali, poznámky vytvorené výhradne pre vašu osobnú potrebu alebo dielo krásnej literatúry sa niekedy označujú ako „odborné materiály“. Je pravdepodobné, že vaša inštitúcia bude nositeľom práv ku všetkému DV súvisiacemu s akademickými materiálmi, avšak vy, ako jednotlivec, môžete mať práva k odborným materiálom (pozri časť 3 – Práva k duševnému vlastníctvu).

Otázka: Pred šiestimi rokmi som vypracoval doktorandskú prácu. Až do minulého roku bola prístupná v obmedzenom režime v knižnici našej univerzity. Počas písania svojej doktorandskej práce som zhromaždil niekoľko súvisiacich poznámok, ktoré slúžili iba pre mňa. Uvedomil som si, že tieto poznámky by mohli byť užitočné aj pre študentov pri využívaní môjho najnovšieho vzdelávacieho modulu Informatika a kinetika. Plánujem umožniť študentom prístup k týmto poznámkam prostredníctvom VVP, ktorý som vytvoril. Sú moje poznámky „vysokoškolskými materiálmi“ alebo „vedeckými materiálmi“? Bude mať ich zaradenie do týchto dvoch skupín vplyv na autorstvo duševného vlastníctva týchto materiálov?

Odpoveď: Vaše poznámky môžu byť materiálom, ktorý ste si zhromaždili v istom čase pre svoje potreby. Keďže boli v prvom rade vytvorené ako nástroj výlučne pre vaše osobné využitie, možno ich považovať za odborné materiály, ku ktorým vykonávate autorské práva.

Duševné vlastníctvo je majetok nehmotnej povahy, ktorý je výsledkom procesu ľudského myslenia (napr. originálne myšlienky, námety, návody, riešenia a pod.). Duševné vlastníctvo je chránené viacerými typmi práv, ktoré sú uvedené v tabuľke č. 2. Prvá skupina zahŕňa práva s primárnym kultúrnym významom, druhá práva s primárnym hospodárskym významom.*

Tabuľka č. 2

Práva chrániace duševné vlastníctvo*		
autorské právo a práva súvisiace s autorským právom	<ul style="list-style-type: none"> • autorské právo • právo výkonných umelcov • právo výrobcov zvukových záznamov • právo výrobcov zvukovo-obrazových záznamov • právo vysielateľov • osobitné právo k databáze 	V SR nepodliehajú registrácii
práva priemyselného vlastníctva	<ul style="list-style-type: none"> • patentové právo • právo úžitkových vzorov • dizajnové právo • právo topografií polovodičových výrobkov • šľachtiteľské právo • právo ochranných známk • právo označení pôvodu výrobkov a zemepisných označení 	V SR podliehajú registrácii na Úrade priemyselného vlastníctva, resp. Ministerstve pôdohospodárstva SR
práva obdobné priemyselným právam	<ul style="list-style-type: none"> • právo obchodných mien • právo k logu • právo zlepšovacích návrhov a právo know-how • právo doménových mien • právo nových spôsobov prevencie, diagnostiky, chorôb a liečenia ľudí a zvierat a ochrany rastlín proti škodcom a chorobám 	V SR nepodliehajú registrácii

Autorské právo chráni formu, ktorou ste vyjadrili svoj nápad, nie samotný nápad. Na akademické materiály a publikovanie sa primárne vzťahuje autorské právo, aj keď dôležité môžu byť aj iné práva, napr. osobitné právo k databáze, právo k ochrannej známke, patentové právo, právo doménových mien a podobne.

AUTORSKÉ PRÁVO

Ochrana autorským právom vzniká automaticky okamihom, keď je dielo (literárne, umelecké alebo vedecké, pozri tabuľku č. 4) vyjadrené takým spôsobom, že je možné vnímať ho zmyslami bez ohľadu na jeho podobu, obsah, kvalitu, účel alebo formu jeho vyjadrenia; na Slovensku nie je potrebné zapísať ho do registra. V USA a v ďalších krajinách (VB, Kanada, India, pozri užitočné odkazy) je možné autorské diela zapísať do registra, pričom by ste mali označiť oblasť, ktorej sa budú autorské práva týkať. Prácu, na ktorú si uplatňujete ochranu, nesmiete odkopírovať z iného zdroja. Tabuľka č. 3 ponúka príklady druhov diel, ktoré možno chrániť autorským právom.

Tabuľka č. 3

	Ak napíšete časť počítačového softvéru na podporu VVP, ktorý chcete vytvoriť, autorským právom môže byť chránený zdrojový kód softvéru.
	Ak skomponujete sprievodnú hudobnú skladbu, ktorú použijete k Vami vytvorenému filmu, môže byť táto skladba chránená autorským právom.
	Ak napíšete sprievodný text k hudbe, tak sa na tento text môže vzťahovať osobitná ochrana podľa autorského práva. Samotný film je chránený autorským právom.
	Pri vydaní knihy autorské právo chráni spôsob jej grafickej úpravy, jej typografické usporiadanie

* (ADAMOVIÁ, Z. - MÜLLEROVÁ, K. - KLINKA, T.: *Duševné vlastníctvo a transfer technológií*. 1. vyd. Bratislava : Centrum vedecko-technických informácií SR, 2012. 72 s. ISBN 978-80-89354-07-8)

Autorské právo zahŕňa výhradné osobnostné práva a výhradné majetkové práva. Výhradné majetkové právo k autorským dielam súvisí s právom a oprávnenými záujmami autora svoje dielo používať a udeľovať súhlas na každé jeho použitie, zverejnenie, rozmnoženie, adaptovanie, preklad, rozširovanie formou predaja alebo poskytnutím licencie a podobne. Toto právo je neprevoditeľné, nemožno sa ho vzdať, nezaniká a je predmetom dedičstva. Je však časovo obmedzené. Ako dlho bude trvať, závisí od typu diela, ako ukazuje tabuľka č. 4. Ak, napríklad, napíšete knihu, majetkové právo bude trvať po celú dĺžku vášho života a potom ďalších 70 rokov po vašej smrti. Do kategórie práv súvisiacich s autorským právom možno zaradiť práva výkonných umelcov, výrobcov zvukových záznamov, zvukovo-obrazových záznamov a práva vysielateľov. Autorský zákon osobitne upravuje aj práva zhotoviteľov databáz. V týchto prípadoch sú majetkové práva prevoditeľné a sú predmetom dedičstva. Dĺžka ochrany majetkových práv je uvedená v tabuľke č. 4.

Tabuľka č. 4

Typ diela	Príklady	Dĺžka trvania ochrany autorského práva
literárne diela	Knihy, články, zborníky, písomné práce, libretá, texty, preklady kníh, zbierky, kritické komentáre, prehľady, počítačové programy a prepisy	Počas života autora diela + 70 rokov po smrti autora (ak sú spoluautori, po smrti najdlhšie žijúceho spoluautora)
umelecké diela	Fotografie, maľby, kresby, sochy, budovy, koláže, šperky, mapy, schémy, plány, rytiny a litografie.	Počas života umelca, autora diela + 70 rokov po smrti umelca (ak sú spoluautori, po smrti najdlhšie žijúceho spoluautora).
hudobné diela	Hudba (výlučne slová alebo aktivity s ňou spojené) a hudobné úpravy.	Počas života skladateľa diela + 70 rokov po smrti skladateľa (ak sú spoluautori, po smrti najdlhšie žijúceho spoluautora).

divadelné diela	Hry, scenáre (k hrám), scenáre (k filmom), tance a pantomímy.	Počas života autora/choreografa diela + 70 rokov po smrti autora/choreografa (ak sú spoluautori, po smrti najdlhšie žijúceho spoluautora).
audiovizuálne dielo	Rad súvisiacich obrazov sprevádzaných zvukom alebo bez zvuku, ktoré sú sprostredkované technickým zariadením (filmy aj nemé a všetky záznamy ukazujúce pohyblivé obrazy a filmové zvukové záznamy).	Počas života + 70 rokov od smrti najdlhšie žijúceho z nasledujúcich: <ul style="list-style-type: none"> • hlavného režiséra; • autora scenára; • autora dialógov • skladateľa hudby k dielu.
umelecký výkon	Predvedenie, prednes alebo tvorivá interpretácia literárneho, umeleckého alebo folklórneho diela spevom, hraním, recitáciou, tancom a podobne.	Právo platí pre výkonného umelca (spevák, hudobník, herec, tanečník a pod., sólový alebo zborový) 50 rokov od podania umeleckého výkonu alebo 50 rokov po zverejnení umeleckého výkonu.*
zvukový záznam	Záznam len zvukov vnímateľných sluchom bez ohľadu na spôsob a typ nosiča, na ktorý sú zaznamenané, napríklad: CD, vinylové platne, audio knihy, atď.	Právo platí pre výrobcu zvukového záznamu počas 50 rokov od vyhotovenia zvukového záznamu (bez zverejnenia) alebo 50 rokov po zverejnení diela vydaním alebo zverejnením iným spôsobom.*
zvukovo-obrazový záznam	Záznam zvukov aj obrazov, ktoré sú vnímateľné sluchom aj zrakom bez ohľadu na spôsob a typ nosiča, na ktorý sú zaznamenané.	Právo platí pre výrobcu zvukovo-obrazového záznamu 50 rokov od vyhotovenia zvukového záznamu (bez zverejnenia) alebo 50 rokov po zverejnení zvukovo-obrazového záznamu.*

vysielanie	Verejný prenos umeleckých, športových a iných zvukových a zvukovo-obrazových záznamov a umeleckých diel a výkonov, rozhlasové a televízne vysielanie.	Právo platí pre vysielateľa po dobu 50 rokov od zverejnenia vysielania.*
databáza	Súbor nezávislých diel, údajov alebo iných materiálov systematicky alebo metodicky usporiadaných a jednotlivo prístupných elektronickými alebo inými prostriedkami. Databázou nie je počítačový program použitý pri zhotovení alebo prevádzke databázy prístupnej elektronicky.	Platí pre zhotoviteľa (fyzická alebo právnická osoba, na podnik, účet, zodpovednosť ktorej bola databáza zhotovená) databázy po dobu 15 rokov od prvého dňa roka nasledujúceho po roku, v ktorom bola databáza zhotovená/zverejnená ak v tejto dobe dôjde k zverejneniu databázy. Pre autora databázy rovnako ako pre autora literárneho diela.

* počíta sa od prvého dňa nasledujúceho roka

Ak bolo dielo, ktoré ste vytvorili sami alebo v spolupráci s iným autorom v rámci plnenia povinností vyplývajúcich z vášho pracovnoprávneho vzťahu (tzv. zamestnanecké dielo), majetkové práva vykonáva vo svojom mene a na svoj účet váš zamestnávateľ. To však neplatí v prípade diela vytvoreného študentom alebo doktorandom (napr. vysokej školy, SAV), na ktoré sa vzťahuje režim tzv. školského diela.

OSOBNOSTNÉ PRÁVA

Prináležia tvorcovi, t.j. autorovi (napr. spisovateľovi) a výkonnému umelcovi (napr. hercovi) k dielu a umeleckému výkonu chránenému autorským zákonom. Osobnostným právom tvorcu je byť uvedený ako autor/výkonný umelec. Právo si však tvorca musí uplatňovať. Musíte výslovne uviesť, že chcete byť označený ako autor/výkonný umelec. Tvorca má osobnostné právo rozhodnúť o zverejnení diela/umeleckého výkonu. Má tiež právo na nedotknuteľnosť a ochranu svojho diela/umeleckého výkonu pred nedovolenou zmenou alebo iným nedovoleným zásahom, pred hanlivým nakladaním s dielom/umeleckým výkonom, vedúcim k narušeniu cti a dobrej povesti tvorcu. Osobnostné prá-

va nie je možné previesť, nie je možné sa ich vzdať a zanikajú smrťou tvorcu. Ak bolo dielo vytvorené a umelecký výkon podaný v rámci plnenia povinností vyplývajúcich z pracovnoprávneho vzťahu (t.j. v zamestnaneckom režime), platí, že autor, resp. výkonný umelec udelil súhlas na zverejnenie diela, ako aj na to, aby zamestnávateľ toto dielo uvádzal na verejnosti pod svojím menom, ak nie je dohodnuté inak. Ostatné osobnostné práva k dielu nie sú dotknuté.

PRÁVA VÝKONNÝCH UMELCOV

Existujú isté práva výkonných umelcov, ktoré (okrem iného) zabraňujú vyrábaniu pirátskych kópií. Práva súvisiace s predstaveniami zahŕňajú nielen hudobné, divadelné a literárne predstavenia, ale často aj podujatia, akými sú cirkusové vystúpenia. Športu ako takého sa to netýka. Pri neoprávnených nahrávkach môže výkonný umelec tieto nahrávky alebo živé vysielanie a obchodné konanie s tým súvisiace zastaviť.

Otázka: Prednedávnom som na verejnosti nafilmoval ľudí, ktorí odpovedali na dotazník, ktorý som si sám pripravil. Tento film sa chystám ukázať svojim kolegom a študentom s tým, aby videli rozdiel v odpovediach, ktoré som dostal na „otvorené“ otázky a „uzavreté“ otázky. Môžem to urobiť?

Odpoveď: Nie. Film nemôžete verejne premietnuť skôr, ako získate súhlas ľudí, ktorých ste na verejnosti nafilmovali. Títo ľudia majú právo na svoje slovné prehlásenia, ktoré ste nahrali a spracovali do audiovizuálneho diela. Ich súhlas budete potrebovať tiež vtedy, ak budete chcieť spraviť kópie tohto filmu alebo ho budete chcieť predať. Rovnaké práva by sa vzťahovali na to, ak by ste nahrali osobu, ktorá číta knihu a ktorú chcete predať ako audioknihy – na túto osobu by sa vzťahovali práva výkonného umelca.

OSOBITNÉ PRÁVO K DATABÁZAM

Chráni záujmy zhotoviteľa (t.j. fyzickú alebo právnickú osobu, na ktorej podnet, účet a zodpovednosť bola databáza zhotovená) databázy (t.j. súboru nezávislých diel, údajov alebo iných materiálov systematicky alebo metodicky usporiadaných a jednotlivo prístupných elektronickými alebo inými prostriedkami, napr. výsledky meraní, vzorky alebo informácie o pacientoch), ktorá vykazuje kvalitatívne alebo kvantitatívne podstatný vklad do získania, overenia alebo predvedenia jej obsahu, bez ohľadu na to, či databáza alebo jej obsah sú chránené autorským právom alebo inými právami. Za databázu sa nepovažuje počítačový program použitý pri zhotovení alebo prevádzke databázy prístupnej elektronickými prostriedkami. Zápis do registra nie je potrebný. Obdobie ochrany je 15 rokov od doby, kedy bola databáza zhotovená. Ak databázu vo významnej miere zmeníte, trvanie osobitných práv k databáze sa bude počítať od prvého dňa roka nasledujúceho po roku, v ktorom bola databáza zverejnená.

OCHRANNÉ ZNÁMKY

Otázka: Zostavil som súbor učebných materiálov na tému rakoviny vyvolanej chemikáliami. Po dlhom premýšľaní a konzultáciách so spoluautorom som sa rozhodol, že tento balíček nazvem „Dokumenty CanChem“. Moja inštitúcia uvažuje o predaji týchto materiálov ďalším výskumným inštitúciám, ktoré sú s touto oblasťou úzko späté. Existuje nejaký spôsob, ktorý zabráni tomu, aby iní ľudia alebo inštitúcie použili rovnaký názov?

Odpoveď: Možno. Meno by ste mohli chrániť ochrannou známkou. Na získanie ochrannej známky (OZ) je potrebné podať prihlášku – žiadosť o zapísanie OZ na príslušnom registračnom úrade (v SR Úrad priemyselného vlastníctva). Podaním prihlášky vzniká prihlasovateľovi právo prednosti pred každým, kto podá neskôr prihlášku obsahujúcu zhodné alebo podobné označenie pre zhodné alebo podobné tovary alebo služby. Ochranná známka sa zvyčajne do registra zapíše vtedy, ak je osobitá, a nie opisná, a ak neexistujú žiadne zhodné alebo podobné známky. V takomto prípade, ak zaregistrujete známku „DOKUMENTY CANCHEM“, máte výlučné právo používať ju v spojení s tovarmi alebo so službami, pre ktoré je zapísaná v registri. Bez vášho súhlasu nikto nesmie používať označenie zhodné s touto ochrannou známkou pre zhodné tovary alebo služby.

DOMÉNOVÉ MENÁ (DOMÉNY / SOCIÁLNE SIETE)

Doménové mená možno zahrnúť medzi práva obdobné priemyselným právam na označenie, aj keď jednoznačne nepredstavujú predmet duševného vlastníctva. Ak uvažujete o poskytovaní on-line kurzu na inej internetovej stránke, ako je stránka vašej inštitúcie, potrebujete najskôr získať doménu, na ktorej budete môcť nastaviť internetovú stránku, prostredníctvom ktorej bude zabezpečený prístup k Vášmu kurzu. V ideálnom prípade by ste mali získať doménu, ktorá obsahuje názov (aspoň čiastkový) na váš kurz. Ak by ste podľa vyššie uvedeného príkladu nazvali váš kurz „DOKUMENTY CANCHEM“, mali by ste si overiť, či je doména www.canchem.sk alebo nejaká podobná k dispozícii. Môžete tiež uvažovať o využití adres ostatných sociálnych sietí, napr. Twitter. Tie tiež nepatria medzi DV, ale môžu dobre poslúžiť na propagáciu.

PATENTY

Patent možno udeliť na vynález, ktorý súčasne spĺňa znaky novosti, vynálezcovskej činnosti a priemyselnej využiteľnosti. Toto priemyselné právo na výsledky tvorivej duševnej činnosti sa zvyčajne nevzťahuje na akademické materiály. Patentom nie je možné chrániť softvér ako taký, napr. v Európe nemôžete získať patentovú ochranu na počítačové programy, ktoré v sebe (napr.) zahŕňajú e-learningové metódy.

V niektorých krajinách sú pravidlá iné. Počítačové programy môžu byť napríklad patentované v USA. Americký úrad pre patenty a ochranné známky nedávno udelil spoločnosti patent na systémy na manažovanie výučby. Nárok sa vzťahuje na to, že patent pokrýva základné technológie týkajúce sa systémov a metód používaných pri ponuke on-line vzdelávania, vrátane systémov riadenia výučby a podnikových e-learningových systémov, t.j. spoločných systémov a metód, ktoré ľudia vo vysokoškolskom sektore využívajú už niekoľko rokov. Momentálne ešte nie je jasné, či to bude mať v Európe nejaký vplyv, ale mali by ste si byť vedomí tohto problému, najmä ak to môže obmedziť vzdelávacie prostredie, ktoré používate, resp. plánujete používať.

Otázka: Vytvorili ste on-line nástroj na výučbu politických vied. Nástroj obsahuje grafiku, ktorú ste vytvorili alebo ktorú ste nechali navrhnuť, text učebných materiálov (ktoré ste napísali), fotografie, filmové zostrihy, okrem iného, aj rozhovorov so študentmi vašej inštitúcie a sprievodnú hudbu. Napísali ste aj zdrojový kód softvérového programu. Tiež ste do neho zahrnuli tabuľku všetkých expertov z tejto oblasti. Aké práva DV by mohli byť uplatnené pri ochrane tohto výučbového nástroja?

Odpoveď:

Dielo	Právo?
Písaný text materiálov	Písomné materiály môžu byť chránené AUTORSKÝM PRÁVOM
Filmové zostrihy	Pri nahrávke môžu byť samotné zostrihy, ako aj hovoréné slovo chránené AUTORSKÝM PRÁVOM. ALE POZOR zostrihy nemožno vysielat' bez súhlasu študentov, ktorých ste natáčali, pretože pri vystupovaní podľa scenára sa na nich vzťahujú PRÁVA VÝKONNÝCH UMELCOV a tiež všeobecné osobnostné práva
Fotografie	Môžu byť chránené AUTORSKÝM PRÁVOM

Hudba	Na hudbu sa tiež môže vzťahovať ochrana AUTORSKÝM PRÁVOM, avšak aj PRÁVOM VÝKONNÝCH UMELCOV a PRÁVOM VÝROBCU ZVUKOVÉHO ZÁZNAMU
Zdrojový kód	Zdrojové kódy počítačových programov môžu byť chránené AUTORSKÝM PRÁVOM
Tabuľka expertov	Mohla by byť chránená OSOBITNÝM PRÁVOM k DATABÁZAM a AUTORSKÝM PRÁVOM

Ak ste v rámci plnenia úloh z pracovnoprávneho, obdobného pracovného vzťahu alebo členského vzťahu vytvorili vynález, právo na toto riešenie prechádza po splnení zákonom predpísaných náležitostí na zamestnávateľa.

PREČO TO POTREBUJETE VEDIET?

Prečo je dôležité vedieť, kto má aké práva a k akým materiálom? Od toho bude závisieť, v akom rozsahu a na čo bude možné materiál použiť. Mali by ste vedieť, ako môžete využiť materiály, ktoré vytvoríte počas svojho zamestnania. Ak ukončíte pracovný pomer vo vašej inštitúcii, mali by ste si overiť, čo môžete a nemôžete robiť s materiálmi, ktoré ste pomohli vytvoriť. Ak začnete pracovať v novej inštitúcii, budete môcť používať materiály, ktoré ste vytvorili počas svojho pôsobenia v predchádzajúcom zamestnaní? Ak pracujete spoločne s ďalšími ľuďmi, máte všetci práva na časť diela, na ktorej ste sa všetci podieľali? Čo sa stane, ak aktualizujete alebo upravíte materiály, na ktorých ste pracovali, alebo ktoré vytvoril niekto iný? V čom spočíva výkon duševných práv a samotné autorstvo?

Práve majetkový aspekt DV sa stáva veľmi dôležitým pri jeho obchodnom využití (komercializácii). Ak nie ste majiteľom práv k danému predmetu DV, nemôžete ho obchodne využiť bez súhlasu strany, ktorá práva k danému predmetu DV má.

VÝCHODISKOVÁ POZÍCIA

Ak ste zamestnancom inštitúcie a DV vytvoríte počas svojho pracovného pomeru, tak potom bude vo väčšine prípadov vaša inštitúcia nositeľom práv k DV, ak nie je v zmluve dohodnuté inak. Ak pôsobíte v nejakej inštitúcii ako študent, a nie ako zamestnanec, budete mať práva k DV, ktoré vytvoríte, hoci môžu nastať prípady, keď sa na vás vaša inštitúcia obráti so žiadosťou o udelenie licencie.

PRAVIDLÁ O NAKLADANÍ S DV (SMERNICE)

Väčšina inštitúcií má pre oblasť DV vypracované pravidlá (napr. smernice), ktoré presne stanovujú práva k predmetom duševného vlastníctva. Inštitúcia si, napríklad, môže uplatňovať práva podľa autorského práva k akademickým materiálom, ale nie k odborným materiálom, napr. diplomovým prácam, dizertačným prácam a článkom určeným na publikovanie v časopisoch. Nájdite si čas a oboznámte sa s pravidlami vašej inštitúcie v oblasti DV. (Pozri časť 8 – DV.)

ĎALŠIE SITUÁCIE

V súčasnosti existuje mnoho prípadov, v ktorých sa inštitúcie zapájajú do práce s hosťujúcimi akademickými pracovníkmi, vyslanými pracovníkmi z priemyslu, nezávislými konzultantmi, zamestnancami spin-off spoločností alebo externých sponzorov. Pre vašu inštitúciu je za týchto okolností vždy dôležité, aby mala jasnú dohodu o tom, kto bude disponovať právami na použitie DV vytvoreného v rámci spolupráce. Ak sú niektoré zúčastnené osoby zamestnané v iných inštitúciách / subjektoch z vonkajšieho prostredia, tak v dohode by mali byť zahrnuté aj tieto inštitúcie / subjekty z vonkajšieho prostredia.

Ak si vaša inštitúcia objednala výkon určitých prác, tak podmienky pre využitie vzniknutého DV je potrebné vopred zmluvne stanoviť. Ak tvoríte akademické materiály spoločne s niekým, kto nie je zamestnancom tej istej inštitúcie, je dôležité preveriť si, či je takýto prípad zahrnutý v pravidlách o nakladaní s DV.

AKO MÔŽETE PUBLIKOVAŤ?

Možno zistíte, že cesta od myšlienky publikovať k samotnému publikovaniu je dlhá, náročná a plná nástrah. Tabuľka č. 5 uvádza rozličné kroky, ktoré pri dosahovaní vášho cieľa, ktorým je publikovanie, môžete podniknúť.

Tabuľka č. 5

Kroky	
	Premyslieť si, o čom chcete publikovať
	Rozhodnúť sa pre vydavateľa
	Predložiť návrh témy vydavateľovi
	Posúdenie návrhu témy vydavateľom
	Podpis zmluvy s vydavateľom
	Návrh rukopisu
	Odovzdať rukopis
	Upraviť text podľa pripomienok a zostaviť register
	Skontrolovať platbu

VOĽNÝ PRÍSTUP (OPEN ACCESS - OA)

Existuje viacero spôsobov, ako získať prístup k publikovaným výsledkom výskumu, zvyčajne prostredníctvom voľne prístupných (OA, <http://www.sherpa.ac.uk/guidance/authors.html#whatoa>) elektronických časopisov alebo archivovaných vo voľne prístupných (OA) úložiskách. Mnohé výskumné inštitúcie majú vybudované svoje vlastné úložiská. Sprístupnenie v režime voľného prístupu (OA) je farebne odlišené (RoMEO projekt, <http://www.sherpa.ac.uk/romeoinfo.html>). Farebné označenie závisí od stupňa sprístupnenia a verzie článku, do ktorých vydavateľ umožňuje verejnosti voľný prístup.

<p>BIELA</p>	<p>Bez voľného prístupu, vydavatelia nepovoľujú on-line archiváciu článkov (niektorí vydavatelia však môžu povoľovať on-line archiváciu takých článkov, ktoré vznikli na základe finančnej podpory určitých financujúcich inštitúcií, s ktorými sa na archivácii dohodli).</p>
<p>ŽLTÁ</p>	<p>Umožnená je archivácia konceptov, neopravených článkov (pre-print), t.j. prvých verzií článkov pred ich opravou v zmysle pripomienok recenzentov. Archivujú sa aj pripomienky recenzentov a redakčné zmeny.</p>
<p>MODRÁ</p>	<p>Umožnená je archivácia poslednej verzie alebo publikovanej* verzie v pdf formáte (post-print).</p>
<p>ZELENÁ</p>	<p>Umožnená je archivácia všetkých verzií článku pred pripomienkovaním (pre-print) a po pripomienkovaní recenzentmi (post-print).</p>
<p>ZLATÁ</p>	<p>Neobmedzený, bezplatný on-line prístup (pre čitateľa) k záverečnej publikovanej verzii článku (povolené je tiež článok archivovať).</p>

*nie pdf dokument generovaný vydavateľom, ale autorova posledná korigovaná verzia uložená v pdf formáte

Creative Commons – nezisková organizácia v USA poskytuje rôzne verejné licencie (CC <http://creativecommons.org/licenses>), ktoré môžu autori diel bez porušenia autorských práv na svoje diela udeľovať iným. Zvyčajne sú to veľmi ústretové licencie typu (CC BY), ktoré umožňujú verejnosti šíriť, meniť, zlepšovať a používať diela ako východisko pre vytvorenie iného diela a použiť diela dokonca aj na komerčné účely pod podmienkou, že musí byť uvedený autor (inštitúcia) pôvodného diela/tvorby. Creative Commons používajú, napríklad aj v Masseurchusettskom technologickom inštitúte (MIT) v USA na sprístupňovanie akademických materiálov (<http://ocw.mit.edu/index.htm>). V čase vydania tejto publikácie bolo možné na Slovensku používať len medzinárodnú verziu licencií Creative Commons (v závislosti od národného právneho poriadku <http://sk.creativecommons.org/licencie/pre-autorov-a-umelcov/>).

Publikovanie formou voľného prístupu (OA) je spojené s poplatkom za spracovanie článku (APC), ktorý je uhrádzaný vydavateľovi. Predpokladá sa, že výskumné inštitúcie majú zriadený príslušný fond na financovanie takýchto nákladov, preto budete musieť zistiť, či má takýto fond aj vaša inštitúcia.

Osobitnou formou otvoreného prístupu sú voľne prístupné počítačové programy (Open Source Software, OSS). Je to softvér poskytovaný na základe licencie, umožňujúcej takmer neobmedzené používanie, modifikovanie a/alebo rozširovanie zdrojového kódu. Iniciatíva za voľne prístupné počítačové programy (Open Source Initiative, OSI, <http://opensource.org/>) zabezpečuje a dohliada na to, aby takýto softvér zodpovedal definícii voľného prístupu (<http://opensource.org/docs/osd>), s ktorou by OSS mal byť v súlade a na svojej webovej stránke (<http://opensource.org/licenses>) uvádza zoznam schválených licencií voľne prístupných softvérov.

K dispozícii je množstvo softvérov (OSS) s licenciou umožňujúcou voľný prístup, no vždy by ste sa mali oboznámiť so špecifickými licenčnými podmienkami, pretože licencie sa líšia. Ak váš softvér získa licenciu s voľným prístupom, potom aj vy musíte rešpektovať licenčné podmienky. Niektoré licencie OSS napríklad vyžadujú, aby užívateľ zverejňoval každú modifikovanú verziu softvéru, čo v niektorých prípadoch môže nepriaznivo ovplyvniť jeho budúcu komercializáciu.

Prvý krok: Nápad

Ak ešte nemáte premyslenú tému, o čom by vaša publikácia mala byť, mali by ste si v danej oblasti urobiť prieskum a odhaliť medzery, ktoré by publikácia mohla vyplniť.

Druhý krok: Ktorý vydavateľ?

Publikovať môžete v rôznych médiách. Tabuľka č. 6 ponúka príklady rôznych typov publikácií.

Tabuľka č. 6

Typy publikácií

Recenzované alebo nerecenzované články vo vedeckých a odborných časopisoch alebo popularizačných časopisoch, magazínoch, novinách

Vedecké knihy alebo odborné knihy alebo kapitoly v nich

Vedecké a umelecké monografie alebo kapitoly v nich

Vysokoškolské alebo stredoškolské učebnice a skriptá

Príspevky v konferenčných zborníkoch

Štúdie, vedeckovýskumné správy a správy

Zostavovateľské práce

Normy

Dramatické diela, scenáre, umelecké a odborné preklady

Hudobné diela (partitúry, notové materiály)

Umelecké a architektonické štúdie a projekty

Katalógy alebo skladačky k výstave

Zostavovateľské práce knižného charakteru (bibliografie, encyklopédie, katalógy, slovníky, zborníky, atlasy a podobne)

Recenzie v časopisoch a zborníkoch

webové stránky

Existuje niekoľko faktorov, ktoré môžu ovplyvniť vaše rozhodnutie o tom, aké médium využiť a s akým typom vydavateľa sa skontaktovať. Tabuľka č. 7 ich ponúka niekoľko.

Tabuľka č. 7

Faktor	Problematika
Vedná oblasť	Rozličné vedné oblasti ponúkajú rôzne možnosti, na základe ktorých možno vybrať najlepšiu formu publikovania. V oblasti humanitných vied sú napríklad najlepším spôsobom publikovania knihy, ale pri iných vedných disciplínach sa uprednostňuje, aby výsledky výskumu boli uverejňované v článkoch v recenzovaných časopisoch.
Cieľová skupina	Chcete osloviť široké publikum alebo sa chcete zamerať na malý počet čitateľov? V prvom prípade by ste mali uvažovať skôr o komerčnej tlači, pretože je viac obchodne zameraná a potenciálne zasiahne veľké a rozmanité množstvo čitateľov. Ak sa rozhodnete pre druhý prípad, je potrebné skôr pouvažovať o publikovaní v časopisoch. Prestížne recenzované časopisy sú zvyčajne málo rozšírené; okrem obmedzeného okruhu čitateľov o nich vie len málo ľudí. Naopak, odborné periodiká číta viac ľudí a sú jednoduchším a rýchlejšim spôsobom publikovania. (Recenzné konanie môže trvať aj niekoľko mesiacov.)
Načasovanie	Myslíte si, že predmetná informácia stratí na význame, ak nebude rýchlo zverejnená? Ak je to tento prípad, mohli by ste skôr zvážiť menej významných vydavateľov časopisov alebo kníh, pretože v praxi títo vydavatelia uverejnia požadované informácie rýchlejšie ako známe vydavateľstvá.

Čo by ste ešte mali urobiť / na čo by ste ešte mali myslieť pri rozhodovaní sa o knižnom vydavateľovi?

- O vydavateľoch sa porozprávajte s ľuďmi, o ktorých viete, že majú osobnú skúsenosť s vydaním kníh.
- Prezrite si tituly, ktoré sú dostupné v kníhkupectvách.
- Vyhľadajte si informácie o vydavateľoch na internete a prezrite si ich internetové stránky.
- Overte si, či:
 - publikujú knihy s vašou tematikou. Ak áno, koľko majú titulov?
 - majú edície kníh, do ktorých sa hodia tie vaše
 - majú u akademikov/výskumníkov dobré renomé
 - svoje knihy dobre prezentujú/predávajú. Je ich knihy v kníhkupectvách vidieť? Objavujú sa na významných konferenciách týkajúcich sa vašej oblasti?

Čo by ste ešte mali urobiť / na čo by ste ešte mali myslieť pri rozhodovaní sa o vydavateľovi periodík?

- Oboznámte sa s časopisom.
- Overte si, kto je vydavateľ a kto tvorí redakčnú radu.
- Zistite si, aký typ článkov v poslednej dobe publikovali.
- Aké renomé má časopis.
- Ako dlho zvyčajne trvá 1) spracovanie príspevkov a 2) zverejnenie už schválených príspevkov.

Tretí krok: Návrh

Knihy

Ak už máte vybraného vydavateľa, môžete mu predložiť návrh vašej knihy. Prezrite si internetové stránky vydavateľa a zistite si konkrétnu osobu, s ktorou sa môžete priamo skontaktovať, napr. redaktora, ktorý sa venuje vašej oblasti.

Tejto osobe môžete poslať krátky list alebo ju kontaktovať telefonicky a požiadať o radu, akú štruktúru by mal návrh mať. Vydavateľa niekedy na svojich internetových stránkach uvádzajú osnovu, ako by mal návrh vyzeráť. V každom prípade je vhodné s určenou osobou nadviazať aj priamy kontakt, pretože sa tým vytvára osobný vzťah medzi vami a vydavateľom.

Čo by mal štandardne návrh obsahovať?

- Názov vašej publikácie.
- Rozsah.
- Meno autora (autorov).
- Časový rámec, v ktorom očakávate, že môžete knihu dokončiť.
- Osnovu a súhrn obsahu vašej knihy.
- Návrh kapitol.
- Kto sú budúci čitatelia knihy.
- Podrobnosti o konkurenčných tituloch, spolu s vysvetlením toho, čím je vami navrhovaná kniha jedinečná a prínosná.
- Mená posudzovateľov.

Pri predložení svojho návrhu môžete vydavateľa písomne požiadať, aby považoval a nakladal s týmto návrhom ako s dôverným materiálom.

Časopisy

Ak zasielate článok do recenzovaného časopisu, s najväčšou pravdepodobnosťou budete musieť predložiť redaktorovi celý článok. Pri predkladaní vášho návrhu je opätovne potrebné zdôrazniť, že ho považujete za dôverný. Redaktor rozhodne, či článok zašle recenzentom na posúdenie.

Štvrtý krok: Recenzia

Proces recenzovania článkov v prípade ich publikovania v časopise môže trvať 3 – 12 mesiacov, v závislosti od množstva príspevkov zasielaných redakcii časopisu, ktorému ste predložili váš článok. Je nepravdepodobné, že recenzie všetkých návrhov kníh, ktoré predložíte, budú trvať tak dlho, ale všetko závisí od toho, ako veľmi je príslušný redaktor zaneprázdnený. Ak odvtedy, ako ste s ním boli v kontakte, už uplynul nejaký čas, slušne sa mu pripomeňte.

Piaty krok: Zmluva

Ak vydavateľ prijal váš návrh, ďalším krokom bude predloženie zmluvy na podpis. Pamätajte, že ide o právny dokument, ktorý vás bude na základe vášho podpisu zaväzovať k určitým povinnostiam. Uistite sa, že ste si ju starostlivo prečítali a rozumiete tomu, čo sa bude od vás očakávať a aké sú povinnosti vydavateľa. Ak máte akúkoľvek pochybnosť o tom, čo podpisujete, porozprávajte sa s pracovníkmi CTT vašej inštitúcie alebo vyhľadajte nezávislé právne poradenstvo.

Nech je vaším vydavateľom ktokoľvek, zmluva, ktorú vám poskytuje, bude obsahovať ustanovenia, ktoré sú bežné pre väčšinu vydavateľských zmlúv. Pre vás je dôležité, aby ste si boli vedomý dôsledkov vyplývajúcich z týchto ustanovení.

Ustanovenia zmluvy

Čo sa od vás očakáva?

- Pripravte si text vami navrhovanej publikácie.
- Doručte text vydavateľovi do stanoveného termínu.
- Zabezpečte, aby vaša práca neporušovala práva k DV tretej strany a ani neobsahovala hanlivé alebo urážlivé vyhlásenia.
- Zabezpečte si súhlas tretích strán, ktorých materiál vo vašej publikácii chcete použiť (pozri časť 5 –Súhlas na používanie diel iných autorov). Môžete očakávať, že za získanie súhlasu budete musieť zaplatiť.
- Poskytnite vydavateľovi licenciu na používanie vašej publikácie.

A teraz trochu podrobnejšie...

Záruky

Ak dávate záruku, dávate záväzný prísľub, že to, čo uvádzate, je korektné. To znamená, že ak sa zaručíte, že práca neporušuje práva tretej strany, tak to platí. Ak poskytnete záruku a tá nezodpovedá skutočnosti, vydavateľ vás môže zažalovať za náhradu škody spôsobenú porušením zmluvy. Mohlo by to byť pre vás veľmi nákladné. Ak by vyšlo najavo, že práca porušuje autorské práva niekoho iného, vydavateľ by sa od vás mohol dožadovať uhradenia všetkých súvisiacich výdavkov.

Niekedy sa môžete ocitnúť v situácii, že vás vydavateľ požiada o „poistenie“ voči strate alebo škode, ktorú by mohol utrieť v dôsledku porušenia dohody z vašej strany. Pokúste sa vyhnúť takémuto ustanoveniu, pretože to v skutočnosti znamená, že vydavateľ by si mohol vykompenzovať akúkoľvek stratu, ktorú utrpí v dôsledku porušenia dohody z vašej strany. V praxi vydavatelia často trvajú na tom, aby bolo dané ustanovenie súčasťou dohody. Ak je to tak aj vo vašom prípade, snažte sa zmierniť sľuby, ktoré dáte, napríklad prehlásením „pokiaľ som si vedomý moja práca neporušuje práva niekoho iného“. Tiež by ste sa mohli dožadovať stanovenia finančného limitu za porušenie vašich záväzkov.

Poskytnutie vydavateľskej licencie

Vydavatelia vás zvyčajne požiadajú o poskytnutie vydavateľskej licencie, aby mohli slobodne využívať, prispôbovať, rozširovať, znovu publikovať, atď., prácu bez toho, aby vás zakaždým museli žiadať o súhlas. Je opäť nepravdepodobné, že by ste sa v praxi tomuto

ustanoveniu vyhli, pretože vydavatelia väčšinou dohody nepodpíšu, ak v nich nie je toto ustanovenie zahrnuté.

Čo získate?

- Preddavok (ktorý bude zvyčajne odpočítaný z vašich honorárov).
- Honoráre – ich výška sa určuje v % z predajnej ceny.
- Autorské výtlačky (bezplatné exempláre vašej knihy).
- Zľavy na nákup vašich kníh (prípadne vrátane nákupov uskutočňovaných vašou inštitúciou).

Šiesty krok: Koncepty

Skôr, ako bude váš rukopis odoslaný na publikovanie, prejde celým radom konceptov. Redaktor následne urobí korektúru vášho textu a odstráni všetky chyby a nejednoznačnosti.

Siedmy krok: Odovzdanie

Pravdepodobne budete musieť odovzdať rukopisy v elektronickej aj v tlačenej podobe. Preštudujte si požiadavky vydavateľa, pretože tie sa od vydavateľa k vydavateľovi líšia. Váš vydavateľ môže mať dokonca pred odoslaním konceptu aj kontrolný zoznam, ktorý musíte dodržať.

Ôsmy krok: Korektúry a zostavenie registra

Mohli by ste sa domnievať, že predložením rukopisu sa celá náročná práca končí. Musíte si však ešte spraviť korektúru strán, ktoré vám zašle vydavateľ, zostaviť register a opraviť chyby, ktoré by sa v ňom mohli vyskytnúť.

Deviaty krok: Platba

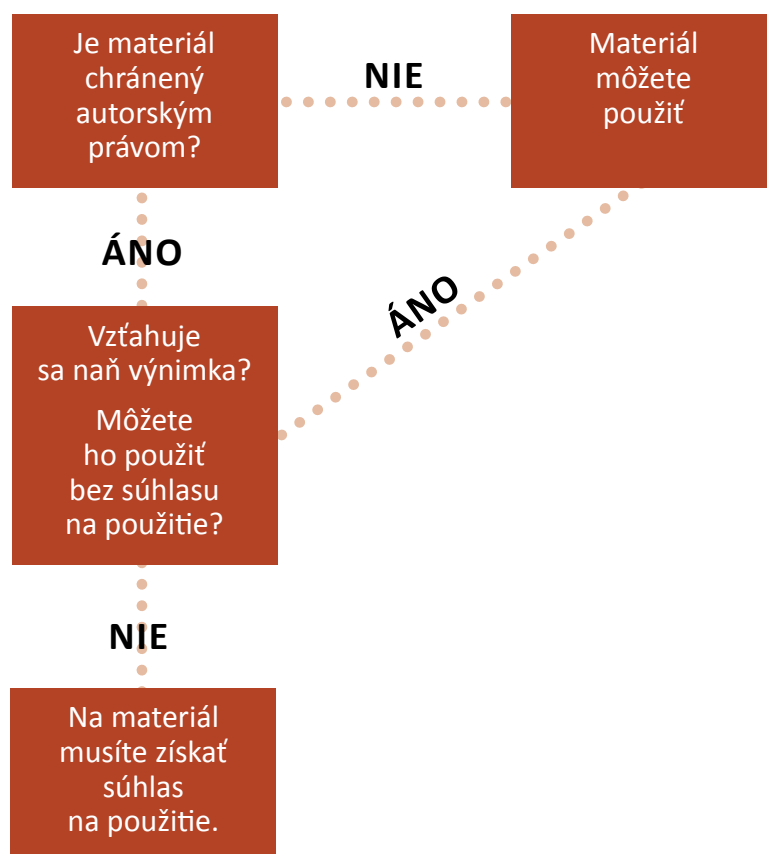
Z času na čas preverte, či vám boli platby zaplatené, aby ste sa včas mohli domáhať prípadného nedoplatku.

Otázka: Svojím výskumom chcem osloviť čo najširšiu verejnosť. Aká je pre mňa najlepšia forma publikovania?

Odpoveď: Ak chcete vašu prácu sprístupniť v čo najširšej miere, mali by ste uvažovať o jej uverejnení na internete. V poslednej dobe túto formu uprednostňuje stále viac výskumníkov. Napríklad publikovaním pod licenciou Creative Commons poskytnutím zlatého prístupu (viď predchádzajúci text) alebo uložením svojej práce v elektronickom úložisku vašej inštitúcie. Avšak buďte opatrní, pretože je veľmi ťažké dozerať na materiály, ktoré boli sprístupnené prostredníctvom internetu. Ak sa obávate, že by ľudia mohli vašu prácu zneužiť, musíte zabezpečiť jej primeranú ochranu, napr. oficiálnym prehlásením, v ktorom bude stanovené, čo ľudia môžu alebo nemôžu s vašou prácou robiť (pozri časť 6 – Ochrana).

Či už vytvárate akademické materiály, píšete článok alebo knihu, môžete sa ocitnúť v situácii, keď budete musieť využiť materiál, na ktorý sa vzťahujú práva niekoho iného. Ak odkopírujete časť práce inej osoby, môže dôjsť k porušeniu jej autorského práva. Existujú však výnimky, ktoré vám v obmedzenej miere dovoľujú využívať materiál bez toho, aby ste tieto práva porušili. Ak však tieto obmedzené výnimky nie je možné aplikovať, budete musieť získať súhlas na používanie daného materiálu. Diagram na obrázku č.1 popisuje zoznam krokov, ktorými musíte prejsť skôr, ako vo svojej práci využijete materiály chránené autorským právom.

Obrázok č. 1

A teraz trochu podrobnejšie...

Aké sú výnimky umožňujúce využívanie materiálov bez toho, aby ste museli požiadať o súhlas na ich použitie formou licencie? Základné výnimky sú uvedené v tabuľke č.8.

Tabuľka č. 8

Výnimka	
Nepodstatná časť	<p>Ak kopírujete podstatnú časť diela, ide o porušenie autorského práva. Budte opatrní – neexistujú žiadne pevné pravidlá týkajúce sa toho, aká časť diela predstavuje jej podstatnú časť. Závisí to od dôležitosti tejto časti voči dielu ako celku. Kľúčová melódia v hudobnom diele môže byť jeho podstatnou časťou, dokonca aj keby mala len niekoľko taktov.</p> <p>Vydavatelia zvyčajne tolerujú použitie výňatku v rozmedzí do 400 slov bez potrebného súhlasu.</p>
Nekomerčné účely	<p>Literárne, divadelné, hudobné alebo umelecké diela chránené autorským právom môžete kopírovať, pokiaľ to robíte z dôvodu súkromného výskumu alebo štúdia, pričom ide o nekomerčné účely (stále však nemôže ísť napr. o celú knihu). Akékoľvek dielo môžete tiež kopírovať za účelom napísania kritiky a recenzie. Vždy musíte jasne uviesť všetky odkazy na príslušné dielo chránené autorským právom.</p>
Osobitné výnimky týkajúce sa vzdelávania	<p>Pri vyučovaní môžete napríklad kopírovať dielo chránené autorským právom na tabuľu, pričom vaši študenti môžu odpísať to, čo ste napísali. Táto výnimka sa však nevzťahuje na fotokópie.</p>

ŽIADOSŤ O SÚHLAS NA POUŽITIE DIELA

Ak nemôžete využiť niektorú z výnimiek, ktoré sú k dispozícii, budete musieť získať súhlas na použitie DV niekoho iného. Čo je potrebné spraviť pre jeho získanie? To bude závisieť od typu diela, ktoré chcete použiť.

Text

Píšem knihu o ženách podnikateľkách. Prvotné práce v tejto oblasti už napísal významný profesor Jones. Chcem použiť niekoľko dôležitých vyjadrení obsiahnutých v jeho prvej knihe, ktorá vyšla pred 30 rokmi. Potrebujem na to súhlas a ak áno, ako ho môžem získať?

Ak materiál, ktorý chcete použiť, predstavuje podstatnú časť diela, z ktorého je prevzatý, pričom toto dielo je stále chránené autorským právom, tak áno, musíte získať súhlas.

Najskôr musíte zistiť a kontaktovať nositeľa autorských práv k danému dielu. Nositeľom práv nemusí byť nevyhnutne len autor diela. Nezabúdajte, že autor môže udeliť vydavateľovi súhlas na použitie svojho diela, a teda ten získava licenciu na publikovanie, rozmnožovanie, zverejňovanie a predaj diela. Vydavateľ bude teda dobrým východiskovým bodom. Preverte si stránku s poďakovaním alebo upozornením na autorské právo a obráťte sa na zdroj, ktorý je tam uvedený.

Vydavatelia uprednostňujú písomnú žiadosť pred e-mailom alebo telefonickým rozhovorom. Niektorí vydavatelia majú na svojich internetových stránkach uverejnené aj formuláre so žiadosťou o udelenie súhlasu na použitie diela. Bez ohľadu na to, akým spôsobom sa skontaktujete s vydavateľom, budete mu musieť poskytnúť informácie týkajúce sa diela chráneného autorským právom, ktoré chcete použiť. Najmä:

- jasne špecifikovať požadované práva
- uviesť kontext, v ktorom bude materiál použitý

Získanie súhlasu môže nejaký čas trvať. Dôvodom môže byť, že vydavateľ je nositeľom iba niektorých práv, ktoré požadujete a na získanie požadovaného súhlasu musí kontaktovať príslušnú osobu. Buďte tiež pripravený na to, že za súhlas na použitie diela budete musieť zaplatiť. Nedejte sa tak vždy, ale buďte na túto možnosť pripravený. Pravdepodobne bude rozumnejšie zistiť túto informáciu vopred; ak je poplatok príliš vysoký, tak zrejme nebude mať význam žiadať o súhlas na použitie cudzieho diela.

Pri žiadosti o súhlas na použitie diela sa nezabudnite informovať o tom, či existujú požiadavky akým spôsobom je potrebné uviesť zdroj. Vydavatelia môžu klást veľký dôraz na spôsob, akým sa uvádzajú odkazy na ich diela.

Fotografie

Pripravujem študijné materiály na kurz, ktoré budem ďalej šíriť prostredníctvom internetových stránok a na prednáškach. Kurz sa týka malieb Leonarda da Vinciho, pričom chcem použiť fotografiu maľby, ktorú som videl na internetovej stránke ABC galérie. Ako mám postupovať pri získaní súhlasu na použitie tejto fotografie?

Podobne ako pri texte, budete musieť zistiť a kontaktovať nositeľa autorských práv ku všetkým fotografiám, ktoré chcete použiť. (Autorské práva k maľbám Leonarda da Vinciho už, samozrejme, nie je možné uplatniť, keďže ide o voľné diela – pozri tabuľku č. 4). Fotoknižnice, agentúry, múzeá, galérie alebo vydavatelia majú zvyčajne zavedený systém, prostredníctvom ktorého môžete za poplatok použiť ich diela chránené autorským právom.

Výška poplatku sa bude líšiť a môže závisieť od fotografie, ktorú chcete použiť. Takže pokiaľ ide o vyššie uvedený príklad, mali by ste kontaktovať ABC galériu a zistiť, ako môžete získať súhlas na použitie jej fotografií.

Hudba

Zameriavam sa na výskum výskytu alopecie u mladých zdravých žien. Pripravil som DVD s ukážkou môjho nedávneho výskumu, v ktorom sú zábery mladých dievčat sprevádzané piesňou od Rolling Stones. Moja univerzita plánuje predávať toto DVD ďalším výskumným inštitúciám. Ako môžem získať súhlas na použitie tejto piesne?

Pri hudbe sa stretnete s tým, že väčšina nahrávacích spoločností a niektorí individuálni nositelia práv využívajú na udelenie licencie na použitie diela ako aj na následné vyberanie licenčných poplatkov (odmien za použitie), organizáciu kolektívnej správy práv. V prípade hudobného diela je potrebné upraviť práva formou licenčnej zmluvy s autorom textu, autorom hudby, výkonnými umelcami a s výrobcou zvukového záznamu, t.j. vydavateľstvom. Na území Slovenska majú udelené povolenie na túto činnosť vo vzťahu k hudbe organizácie uvedené v tabuľke č. 9.

Tabuľka č. 9

Organizácie	Akú má úlohu?
Slovenský ochranný zväz autorský pre práva k hudobným dielam (SOZA) www.soza.sk	Kolektívne spravuje práva autorov a iných nositeľov práv k hudobným dielam.
SLOVGRAM www.slovgram.sk	Kolektívne spravuje práva výkonných umelcov, výrobcov zvukových a zvukovo-obrazových záznamov, vysielateľov a iných nositeľov práv k umeleckým výkonom, zvukovým záznamom a k vysielaniam.
Občianske združenie interpretov Slovenska (OZIS) www.ozis.sk	Kolektívne spravuje práva výkonných umelcov, práva výrobcov zvukových záznamov a iných nositeľov práv k umeleckým výkonom a zvukovým záznamom.
LITA autorská spoločnosť www.lita.sk	Kolektívne spravuje práva autorov a iných nositeľov práv k literárnym, dramatickým, hudobnodramatickým, choreografickým, audiovizuálnym, fotografickým dielam, dielam výtvarného umenia, architektonickým dielam a k dielam úžitkového umenia.

Súhlas na použitie hudby zvyčajne možno dohodnúť aj v priebehu niekoľkých dní. Podobne ako pri texte, budete musieť nositeľovi práv jasne oznámiť, aké práva požadujete a ako ich použijete.

Filmy a programy

Chcem použiť zábery z programu odvysielaného vo verejnoprávnej televízii, ktorými chcem vysvetliť použitie grafiky, ktorá môže byť využitá pri meraní letu objektov. Ako môžem na to získať súhlas?

Na získanie súhlasu na použitie by ste sa mali obrátiť na právne oddelenie danej televízie. To isté sa bude vzťahovať na zábery akejkoľvek inej filmovej spoločnosti. Ak uvažujete o použití záberov, ktoré vytvoril jednotlivec, budete sa musieť obrátiť na túto osobu, pretože ona bude nositeľom autorských práv k dielu, ktoré chcete použiť.

VYJEDNÁVANIE

V záujme získania súhlasu na použitie sa budete musieť snažiť, aby ste pre seba vyjednali uspokojivú dohodu.

Ako sa na to môžete pripraviť?

- Požiadajte pracovníkov CTT o radu;
- Ujasnite si, na čo bude materiál použitý;
- Vopred si premyslite všetky súvisiace záležitosti;
- Prezrite si podobné, už schválené dohody;
- Opýtajte sa obchodných združení, či majú nejaké sadzby pre to, čo požadujete;
- U podobných organizácií si preverte, aké by boli ich sadzby na to, čo požadujete;
- V prípade, že ste požiadaný o niečo, čo je proti zaužívanej praxi, preverte si to;
- V krajnom prípade sa spýtajte osoby/inštitúcie, s ktorou jednáte, na ich názor na cenu práce alebo materiálu.

Uistite sa, že na rokovanie máte dostatok času – v závislosti od osoby / organizácie, ktorú chcete požiadať o súhlas, sa môže celý proces značne predĺžiť. Určite sa nechcete ocitnúť v situácii, keď ste vydavateľovi sľúbili, že svoj návrh dokončíte o šesť mesiacov, ale nie ste schopný tento termín dodržať, pretože ste ešte na podstatnú časť textu, ktorý chcete použiť, nezískali súhlas.

ORGANIZÁCIE KOLEKTÍVNEJ SPRÁVY PRÁV

V závislosti od typu materiálu, na ktorý chcete získať súhlas, môže nastať situácia, že sa budete musieť obrátiť na organizácie kolektívnej správy práv, ktoré nositeľom práv pomáhajú pri udeľovaní súhlasov na používanie ich diel tretím stranám. Okrem organizácií uvedených v tabuľke č. 8, kolektívnu správu práv vykonávajú aj ďalšie organizácie podľa tabuľky č. 10:

Tabuľka č. 10

Výnimka	Akú má úlohu?
AGICOA EUROPE SLOVENSKO www.agicoa.sk	Kolektívne spravuje práva autorov audiovizuálnych diel, výrobcov zvukovo-obrazových záznamov a iných nositeľov práv k audiovizuálnym dielam a zvukovo-obrazovým záznamom.
SLOVENSKÁ ASOCIÁCIA PRODUCENTOV V AUDIOVÍZII (SAPA) www.sapa.cc	Kolektívne spravuje práva výrobcov zvukovo-obrazových záznamov a iných nositeľov práv k zvukovo-obrazovým záznamom.

Mali by ste si byť vedomý toho, že pri kopírovaní z knihy alebo časopisu môžete porušovať autorské práva k dielu, z ktorého kopírujete. Je však možné, že vaša inštitúcia už mohla získať súhlas nositeľa autorských práv, a to formou predplatného paušálneho súhlasu. V takom prípade si môžete urobiť digitálne kópie obmedzených výňatkov z tlačených kníh, časopisov alebo magazínov, ktoré sú chránené autorským právom. Vo všetkých prípadoch sa však musíte ubezpečiť, že kopírujete alebo skenujete materiály, ktoré budú použité výhradne na vzdelávacie účely, a že ich použitie je v súlade s ustanoveniami a podmienkami danej organizácie kolektívnej správy. Paušálny súhlas môže tiež zahŕňať použitie určitých umeleckých diel (pozri tabuľky č. 9 a 10).

Ako teda môžete chrániť DV vo vašich akademických materiáloch a publikáciách? Jednoducho a prakticky môžete vo svojej práci uviesť symbol autorstva (napríklad © Centrum vedecko-technických informácií SR 2013). To každého, kto vašu prácu použije, upozorní na to, že je chránená autorským právom a pri jeho porušení je možné podniknúť právne kroky. To má mimoriadny význam, pretože v zmysle návrhu novej smernice EÚ, by sa použitie a publikovanie autorsky chránených diel malo výrazne zjednodušiť v prípade, ak nie je možné nájsť autora diela. Pre ilustráciu, odhaduje sa, že 40% materiálov v British Library tvoria práve takéto osirelé diela.

E-OCHRANA

Ak je vaša práca k dispozícii elektronicky, napríklad na internete, tak na jej ochranu môžete použiť celý rad opatrení:

- vyhlásenie o autorskom práve;
- licenčné zmluvy s osobami, ktoré používajú vaše materiály;
- technické opatrenia, napríklad správa digitálnych práv (DRM).

VYHLÁSENIE O AUTORSKOM PRÁVE

Vyhlásenie o autorskom práve môže mať jednoduché znenie, ako napríklad „Autor má všetky práva k tomuto dielu vyhradené. Kopírovanie bez súhlasu autora je zakázané.“ Vyhlásenie môže byť ešte detailnejšie, pričom by osoby boli presne informované o tom, na čo sú pri nakladaní s vaším dielom oprávnené:

„Centrum vedecko-technických informácií SR vám umožňuje vyhotoviť si jednu kópiu diela iba na vaše osobné účely. Ak by ste dielo chceli použiť iným spôsobom, musíte získať písomný súhlas“;

alebo

„Dielo si môžete uložiť na pevný disk výlučne na vaše osobné použitie, a to pod podmienkou, že vyhlásenie o autorskom práve umiestnite na každú kópiu tohto diela, pričom v nich nebudete robiť žiadne zmeny, ani akýmkoľvek spôsobom nepoužijete nič z tohto diela v inom diele alebo publikácii bez ohľadu na akom médiu budú zaznamenané.“

Mali by ste zabezpečiť, aby vaše vyhlásenie o autorských právach tvorilo súčasť zmluvných podmienok, ktoré musia používatelia akceptovať skôr, ako získajú prístup k vášmu materiálu.

LICENCIE

Váš materiál môžete zverejniť aj na internetovej stránke vašej inštitúcie, pričom by mal byť sprístupnený spolu s licenčnými podmienkami inštitúcie, za akých môže byť použitý. Tie sú záväznejšie v porovnaní so súhlasom s vašim vyhlásením o autorských právach, ktoré tvorí súčasť vašich licenčných podmienok. Poskytnutá licencia by mala zabezpečiť:

- využitie materiálov (vrátane ich kopírovania) len na vzdelávacie účely, a nie na komerčné účely;
- znemožnenie úpravy materiálov okrem tých, ku ktorým ste dali predchádzajúci súhlas;
- povinnosť uviesť odkaz na použitý materiál.

Ak máte záujem o šírenie vášho diela medzi čo najväčším počtom ľudí, mohli by ste použiť typ licencie Creative Commons, ktorá umožní otvorený a bezplatný prístup k vášmu dielu.

TECHNICKÉ OPATRENIA

Využite ich v prípade, keď budete chcieť povoliť prístup k vašim materiálom len obmedzenému okruhu používateľov. Existuje niekoľko spôsobov, ako to dosiahnuť:

1. Správa digitálnych práv

V súčasnosti je už využitie správy digitálnych práv alebo systémy DRM bežné. Ide o akýkoľvek hardvér alebo softvér, ktorý zabezpečí, že k digitálnym materiálom môžu získať prístup len oprávnení používatelia.

2. Autentifikačné systémy overovania pravosti

Umožňujú prístup k veľkému množstvu rôznych databáz s jedným používateľským menom a heslom.

3. Registrácia

Prístup k materiálom umožňuje až po registrácii / prihlásení pomocou používateľského mena a hesla.

A NAOPAK ...

Ak máte v úmysle použiť on-line materiály tretej strany, budete tiež musieť brať do úvahy podmienky a licencie, ktoré je nutné rešpektovať pri ich používaní. Dokonca aj v prípade, keď takéto podmienky neexistujú, neznamená to, že môžete použiť materiály tretej strany bez požiadania o jej súhlas. Mohlo by to byť považované za porušenie autorských práv.

Ak ste tak ešte neurobili, možno príde čas, kedy sa rozhodnete poskytovať on-line predaj, napríklad VVP, ktoré ste vytvorili. Ak sa tak rozhodnete, budete musieť dbať na dodržiavanie súvisiacich predpisov.

LEGISLATÍVA NA OCHRANU SÚKROMIA

Zákon o elektronických komunikáciách (č. 351/2011 Z. z.) zavádza niekoľko kontrolných opatrení týkajúcich sa ich používania. Tie, o ktorých potrebujete byť najviac informovaní, sa týkajú opatrení, ktoré regulujú používanie nevyžiadaného e-mailového marketingu (vrátane textových správ a iných elektronických komunikačných metód) a používanie textových súborov vznikajúcich pri komunikácii medzi serverom a prehliadačom internetových stránok (website cookies).

Nevyžiadaný e-mailový marketing

Nevyžiadanú emailovú komunikáciu (alebo krátke správy SMS alebo hlasové správy odoslané elektronickou poštou) nemôžete zaslať individuálnym prijímateľom bez ich predchádzajúceho súhlasu. Nevyžiadanou je taká správa, o ktorú prijímateľ výslovne nepožiadala.

Predchádzajúci súhlas je označovaný aj ako privolenie. Je potrebný súhlas prijímateľa, ale nie nevyhnutne vyznačením v okienku. Určitá forma komunikácie, ktorou prijímateľ jednoznačne a vedome vyjadrí súhlas, však musí prebehnúť. Napr., „predplatením tejto služby vyjadrujete svoj súhlas, na základe ktorého vám môžeme zasielať emaily o našich službách. Ak si nepravate, aby sme vám zasielali emaily o našich službách, vyplňte toto okienko - značka okienka.“ Tento spôsob je odlišný od získavania informácií spôsobom zamietnutia. V tomto prípade je nevyplnenie okienka štandardne považované za súhlas a výslovný nesúhlas musíte uviesť vyplnením okienka (napr. „ak nevyplníte okienko, môžeme vám zasielať emaily o našich službách“), ktorý je však nedostatočný.

Výnimka existuje v súvislosti so správami, ktoré propagujú tovary alebo služby podobné tým, ktoré si už predtým príjemca zakúpil, alebo o ktorých zakúpenie prejavil záujem, ako aj pri správach, pri ktorých mal príjemca možnosť rozhodnúť sa (odmietnuť) v čase, keď dochádzalo k zberu údajov o prijímateľovi a pri každej následnej komunikácii.

Každý marketingový email musí obsahovať identifikačné údaje o predávajúcom a platnú emailovú adresu, na ktorú prijímateľ môže zaslať žiadosť o ukončenie komunikácie.

Cookies

Uchovávať informácie alebo získavať prístup k informáciám uloženým v koncovom zariadení používateľa (ako napr. web „cookies“) nie je povolené. Neplatí to však, ak používateľovi poskytnete detailné informácie o dôvodoch, prečo uchováвате a získavate informácie a používateľ s použitím „cookies“ vyjadril súhlas.

Nastavenie „cookies“:

- musí zabezpečiť, aby používateľ vedel, že „cookies“ sú prítomné;
- používateľovi musí byť zrejmé, aká je funkcia „cookies“;
- používateľ musí vyjadriť súhlas na uloženie „cookies“ za príslušné zariadenie.

Získanie súhlasu musí prebehnúť istou formou komunikácie, ktorou jednotlivé osoby vedome vyjadrí svoj súhlas. Súhlas je možné zabezpečiť aktivovaním ikony stlačením myšou, zaslaním emailovej správy alebo objednaním služby. Rozhodujúce je, aby si používateľ plne uvedomil a porozumel tomu, že tým dáva svoj súhlas.

Existuje pár výnimiek zo všeobecne platného pravidla získania súhlasu. Súhlas nie je potrebný v prípadoch, keď:

- jediným dôvodom na existenciu „cookies“ je, že slúžia na prenos údajov s cieľom komunikácie
- „cookies“ sú nevyhnutné na poskytovanie služby vyžadanej používateľom.

ZÁKON O ELEKTRONICKOM OBCHODE

Zákon o elektronickom obchode (z. č. 22/2004 Z. z.) sa vzťahuje nielen na internetovú stránku, prostredníctvom ktorej môžu ľudia nakupovať vaše materiály, ale aj na stránky zamerané na vzdelávanie a virtuálne výučbové prostredia.

Aké informácie potrebujete poskytnúť?

Vaša internetová stránka by mala byť vytvorená tak, aby:

- bolo na nej uvedené meno, adresa, e-mailová adresa a IČO poskytovateľa stránky,
- cenníky boli jasné a ceny uvedené spolu s DPH a nákladmi za doručenie,
- zákazník získal presné informácie o tom, čo musí vykonať, aby transakciu ukončil,
- zákazník bol okamžite informovaný o prijatí objednávky,
- zákazníci si mohli obchodné podmienky ľahko odkopírovať alebo uchovať.

PREDPISY SÚVISIACE S INTERNETOVÝM OBCHODOM

Mohlo by sa zdať, že tieto predpisy platia iba vtedy, ak si zriadite web sídlo, prostredníctvom ktorého predávate svoje materiály. Tieto pravidlá však môžu platiť aj pre vzdelávacie web sídla a virtuálne vzdelávacie prostredia (VVP).

Predchádzajúce informácie

Skôr, ako podpíšete akúkoľvek zmluvu, musíte zákazníkovi poskytnúť rôzne informácie, vrátane nasledujúcich:

- popis hlavných charakteristických znakov tovarov a služieb,
- opatrenia na uskutočnenie platby, doručenia alebo výkonu,
- lehotu na zrušenie objednávky do siedmich pracovných dní.

Len čo zákazník zadá objednávku, musíte mu vystaviť písomné potvrdenie (postačuje e-mailom) objednávky, pretože v opačnom prípade nebudete môcť uplatniť zmluvu o on-line predaji. Súčasne musí byť zákazník oboznámený s ďalšími informáciami, vrátane podrobných informácií o právach zákazníka súvisiacich so zrušením zmluvy. Ak zákazník odstúpi od zmluvy v rámci sedemdňovej lehoty, zmluvu musíte považovať za takú, ako keby nikdy neexistovala.

Lehota na odstúpenie od zmluvy sa však neuplatňuje pri všetkých zmluvách. Ak ste už so súhlasom zákazníka vykonali isté kroky, pričom ste ešte pred uzavretím zmluvy jasne uviedli, že to by išlo práve o tento prípad, vtedy už od zmluvy nie je možné odstúpiť. Začiatok plynutia lehoty na odstúpenie od zmluvy je rôzny v závislosti od toho, či a kedy bola predchádzajúca informácia v písomnej forme (e-mailom) potvrdená. To znamená, že pokiaľ existuje zákonná požiadavka na poskytnutie lehoty siedmich pracovných dní na odstúpenie od zmluvy odo dňa prevzatia tovaru / ukončenia zmluvy o poskytnutí služieb, môže sa z hľadiska účinnosti táto doba predĺžiť až na tri mesiace a sedem pracovných dní. Sedemdňová doba začína plynúť od dňa prevzatia tovaru alebo poskytnutia služby. Musíte tiež zabezpečiť, aby internetová stránka, ktorú vytvoríte, bola ľahko prístupná a zrozumiteľná pre bežných používateľov a aj pre používateľov s postihnutím.

VÝKON PRÁV A NEUPLATNENIE SI PRÁVA NA RIEŠENIE / LICENCIA

V rámci pravidiel o nakladaní s DV, ktoré sa uplatňujú vo vašej inštitúcii, môže nastať situácia, že sa vaša inštitúcia rozhodne zrieknuť majetkových práv k DV obsiahnutému vo vašich akademických materiáloch. Majetkové práva k takémuto DV prechádzajú opäť na vás a na ostatné osoby, ktoré sa podieľali na tvorbe týchto materiálov.

K rozhodnutiu inštitúcie by sa v každom prípade malo pristupovať individuálne a so zohľadnením špecifických okolností. Je možné, že medzi zainteresovanými stranami bude panovať istý nesúhlas v otázke, či nositeľom práva DV obsiahnutého v určitých akademických materiáloch má byť konkrétny jednotlivec, kolektív alebo naďalej samotná inštitúcia. Pravidlá o nakladaní s DV (smernice) obsahujú postupy a pravidlá na riešenie sporov, ktoré slúžia na to, aby názorový nesúlad neprerástol do väčšieho problému, ktorý by vám zabránil pri používaní alebo obchodnom využití akademických materiálov. Týmito pravidlami sa môžu riadiť všetky zúčastnené strany v prípade, že dôjde k diskusii týkajúcej sa výkonu práv k materiálom, ako aj toho, ako by sa s nimi malo nakladať. Vaša inštitúcia by si mala zabezpečiť licencie na použitie všetkých akademických materiálov, pri ktorých sa zriekla práv. Licencia by mala slúžiť výlučne na účely výskumu a vzdelávania, prípadne aj na propagačné zámerly vašej inštitúcie. Ak sa vaša inštitúcia rozhodne obchodne využiť akademické materiály, ktoré ste vytvorili počas vášho zamestnania, mala by vám umožniť ich ďalšie použitie. Môže vám tiež priznať podiel na výnosoch, ktoré vzniknú obchodným využitím daných materiálov.

UZNANIE

Ak ste v rámci vášho zamestnania významnou mierou prispeli k tvorbe akademických materiálov, ale nositeľom práv k nim je vaša inštitúcia, môžete požiadať o vyjadrenie uznania. Možno to pre vás nebude znamenať lepšie finančné ohodnotenie, než aké ste už možno dostali, ale určite to môže prispieť k vášmu dobrému menu a postaveniu v oblasti, v ktorej pôsobíte.

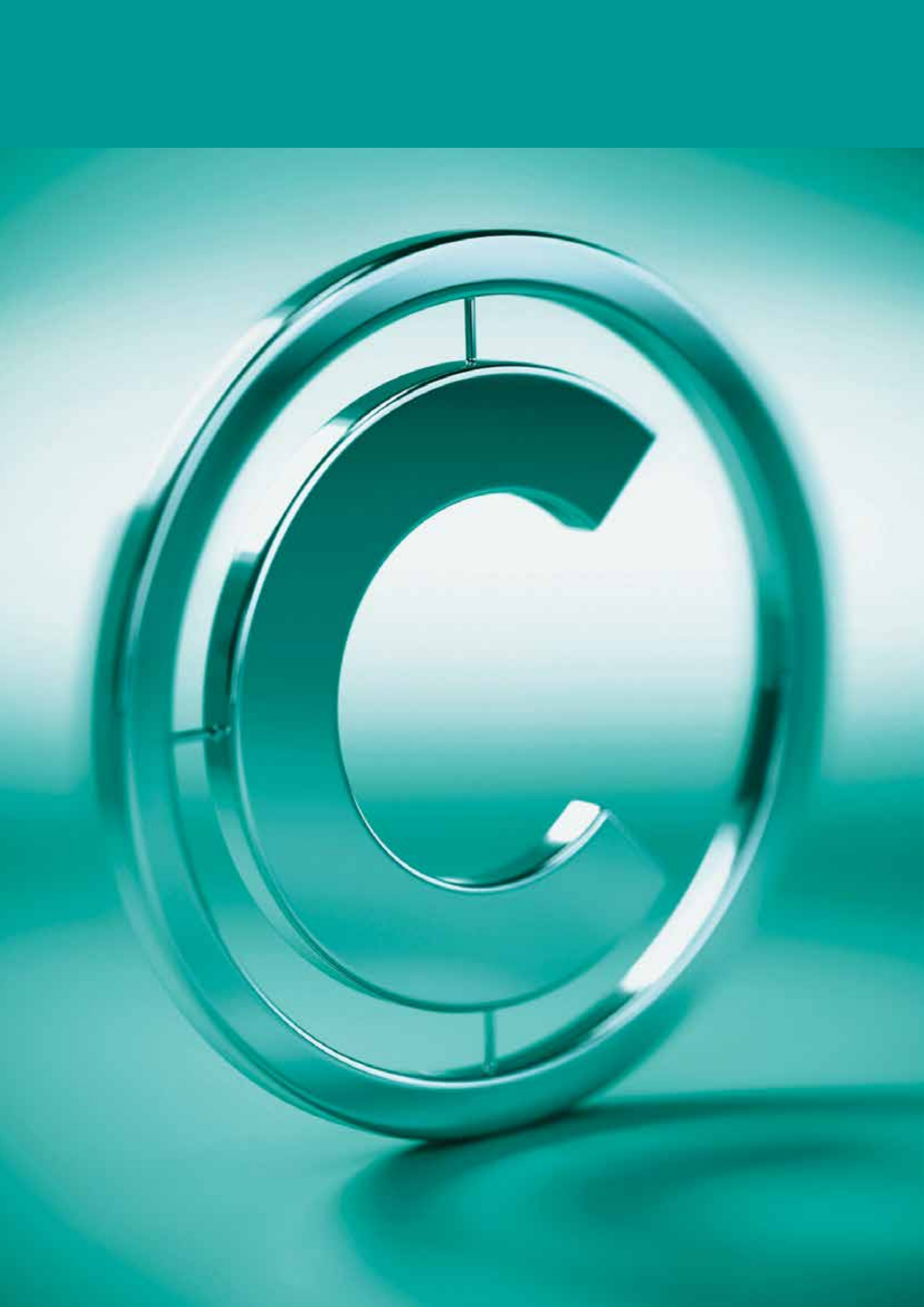
PRÁVO NA VZNESENIE NÁMIETOK

Možno si budete chcieť uplatniť právo na vznesenie námietok proti podstatným zmenám v diele, ktorého ste autorom, a to z toho dôvodu, aby ste, napríklad, zabránili prípadným chybám, ku ktorým by mohli tieto zmeny viesť. V prípade, že nie ste nositeľom autorských práv k dielu a vaša inštitúcia nesúhlasí s vašimi námietkami, pričom vy nie ste so zmenami spokojný, môžete ju požiadať, aby vás nezaradili do zoznamu autorov.

ODCHOD Z INŠTITÚCIE

Pravidlá o nakladaní s DV (smernice) vašej inštitúcie by vám mali objasniť to, čo sa stane v prípade, ak odídete z inštitúcie a budete chcieť použiť akademické materiály, ktoré ste vytvorili počas svojho pôsobenia v inštitúcii. Môžete dostať súhlas na použitie určitých výňatkov z vašich materiálov, ale je pravdepodobné, že každý prípad bude posudzovaný individuálne. Ak bolo, napríklad, vaše dielo aktualizované inštitúciou, kde ste boli zamestnaný, je nepravdepodobné, že by vám povolila použiť takýto materiál. Pre svoju lepšiu informovanosť sa oboznámte s pravidlami o nakladaní s DV vašej inštitúcie.

- Austrálsky úrad pre medzinárodnú registráciu autorských diel – International Registration Office (<http://copyright-australia.com/>)
- AGICOA EUROPE SLOVENSKO – organizácia kolektívnej správy práv v SR (<http://www.agicoa.sk/>)
- Európsky patentový úrad – European Patent Office (www.epo.org)
- Creative Commons, n.o.a (<http://creativecommons.org/>)
- Creative Commons Slovensko (<http://sk.creativecommons.org/>)
- Kanadský úrad pre duševné vlastníctvo – Canadian Intellectual Property Office (<http://www.cipo.ic.gc.ca>)
- LITA autorská spoločnosť – organizácia kolektívnej správy práv v SR (<http://www.lita.sk/>)
- Ministerstvo spravodlivosti SR – Právne predpisy – JASPI – WEB (http://jaspi.justice.gov.sk/jaspiw1/jaspiw_mini_fr0.htm)
- Občianske združenie interpretov Slovenska organizácia kolektívnej správy práv v SR (<http://www.ozis.sk/>)
- Pomocník na práva duševného vlastníctva v EÚ (www.ipr-helpdesk.org)
- SLOVENSKÁ ASOCIÁCIA PRODUCENTOV V AUDIOVÍZII- organizácia kolektívnej správy práv v SR (<http://www.sapa.cc/contact.htm>)
- Slovenský ochranný zväz autorský pre práva k hudobným dielam (<http://www.soza.sk/>)
- SLOVGRAM – organizácia kolektívnej správy práv v SR (<http://www.slovgram.sk/>)
- Svetová organizácia duševného vlastníctva (WIPO) (<http://www.wipo.int/portal/index.html.en>)
- (http://www.wipo.int/freepublications/en/intproperty/909/wipo_pub_909.html)
- Úrad priemyselného vlastníctva Slovenskej republiky (<http://www.indprop.gov.sk/>)
- Úrad pre autorské práva EÚ- EU Copyright Office (<http://www.eucopyright.com/>)
- Úrad pre autorské práva USA – US Copyright Office (www.copyright.gov/)
- Úrad pre duševné vlastníctvo Spojeného kráľovstva – UK Intellectual Property Office (<http://www.ipo.gov.uk/types/copy.htm>)
- Úrad pre registráciu autorských práv v Indii – Copyright Registration Office in India (http://www.copyright.in/copyright_registration.html)
- Úrad Spoločenstva pre odrody rastlín – Community Plant Variety Office (<http://www.cpvo.europa.eu/main/>)
- http://nptt.cvtisr.sk/buxus/docs/DV_a_zachovanie_mlcanlivosti.pdf

KONTROLNÝ ZOZNAM AKADEMICKÝCH MATERIÁLOV A PUBLIKOVANIA

DUŠEVNÉ VLASTNÍCTVO	Autorské právo	<ul style="list-style-type: none">■ Chráni vyjadrenie myšlienky a vzniká automaticky (v SR nie je potrebný zápis do registra)■ Vyskytuje sa v pôvodných písomnostiach, obrazoch, fotografiách, počítačovom programe, hudbe, filmoch, vysielaní. Vo všeobecnosti jeho ochrana trvá počas života tvorca + 70 rokov po jeho smrti
	Osobnostné práva	<ul style="list-style-type: none">■ Individuálne práva tvorca diela, ktoré je chránené autorským právom■ Zahŕňa práva autora ako takého■ Nemôžu sa previesť, nemožno sa ich vzdať, zanikajú smrťou
	Práva výkonných umelcov	<ul style="list-style-type: none">■ Individuálne práva výkonných umelcov v divadelnom vystúpení, tanci, hudbe, akrobatických a iných vystúpeniach, literárnom čítaní■ Práva k záznamom vystúpení môžu byť prevoditeľné
	Osobitné právo k databáze	<ul style="list-style-type: none">■ Chránia súbory diel/údajov usporiadané systematicky a dostupné elektronicky alebo iným spôsobom■ Databázové práva nie je potrebné zapísať do registra■ Doba trvania je 15 rokov alebo dlhšie v prípade, že dôjde k podstatným zmenám databázy
	Ochranné známky	<ul style="list-style-type: none">■ Môžu vzniknúť aj samotným používaním – majú väčšiu silu, ak sú zapísané v registri■ Zapísať do registra ich možno vtedy, ak sú osobité, a nie opisné
	Patenty	<ul style="list-style-type: none">■ Chránia vynálezy, ktoré spĺňajú znaky novosti, vynálezcovskej činnosti a priemyselnej využiteľnosti■ Väčšinou sa nevzťahujú na akademické materiály a publikovanie

PUBLIKOVANIE	Výber vydavateľa	<ul style="list-style-type: none"> ■ Berte do úvahy rozličné dostupné médiá ■ Ako rýchlo chcete materiál uverejniť? ■ Zistite si informácie o vydavateľovi ■ Predložte návrh vo forme/štýle, ktorý vydavateľ uprednostňuje ■ Naznačte potrebu zachovania dôvernosti
	Zmluva	<ul style="list-style-type: none"> ■ Uvedomte si, čo sa bude od vás očakávať ■ Ubezpečte sa, že nebudú porušené práva tretej strany ■ Získajte všetky potrebné súhlasy ■ Preverte si všetky zmluvné podmienky a náhrady škody ■ Ste spokojný s výhodami (napr. honorárom)?
SÚHLAS NA POUŽITIE	Získať súhlas	<ul style="list-style-type: none"> ■ Máte súhlas od osoby, ktorá má autorské právo k dielu? ■ Kopírujete podstatnú časť diela? ■ Ide o použitie na obchodné účely? ■ Ide o dielo, na ktoré sa vzťahuje výnimka použitia na účel vzdelávania?
	Požiadat' o súhlas	<ul style="list-style-type: none"> ■ Skontaktujte sa s osobou, ktorá má autorské práva k dielu (zvyčajne vydavateľ – na jeho stránke môže byť formulár žiadosti o súhlas) ■ Rezervujte si dostatok času na vybavovanie ■ Rátajte s poplatkami
OCHRANA	Chráňte vaše materiály	<ul style="list-style-type: none"> ■ Použite vyhlásenie o autorskom práve (napríklad © XYZ 2007) ■ Do elektronických materiálov zahrňte vyhlásenie o autorskom práve a zväzťte licenčné dohody ■ Použite technické opatrenia, napr. DRM, otvorený prístup
DORUČENIE	Služby nákupu on-line	<ul style="list-style-type: none"> ■ Riadťte sa legislatívou na ochranu súkromia ■ Neposielajte nevyžiadajú správu jednotlivým príjemcom bez ich predchádzajúceho súhlasu ■ Upovedomte používateľa o využití cookies a získajte súhlas na použitie „cookies“ ■ Pred uzatvorením zmluvy pošlite zákazníkovi informácie (napr. o platbe, doručení a podmienkach zrušenia)
POLITIKY DV	Preverte si politiku DV vo vašej inštitúcii	<ul style="list-style-type: none"> ■ Preverte si práva, ktoré vám prislúchajú ako tvorcovi materiálov ■ Preverte si práva týkajúce sa námietok voči zmenám vo vašom diele ■ Preverte si práva o použití materiálov v prípade, že z vašej inštitúcie odídete

Akademické materiály a ich publikovanie

Príručka pre výskumníkov